

2019

4. ÇEYREK RAPORU

TÜRKİYE'NİN

TASARRUF EĞİLİMLERİ

ARAŞTIRMASI

Bilkent University

Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması

ING Türkiye

1. GİRİŞ/3

1.2 Türkiye'de Bireysel Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nı Niçin Yapıyoruz/3

2. ELDEKİ VERİLER NE SÖYLÜYOR/4

2.1. Tasarruf Sahipliği/Nedenleri/4

2.2. Tasarruf Araçları Tercihi/14

2.3. 2019 3. Çeyrek Sonuçları/17

3. METODOLOJİ/17

3.1. Amaç ve Yöntem/17

3.2. Demografik Bilgiler/18

3.3. Tasarrufun Tanımı/20

4. EKONOMİST YORUMU/21

5. İLETİŞİM BİLGİLERİ/29

TÜRKİYE' DE BİREYSEL TASARRUF EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI'NI NİÇİN YAPIYORUZ?

Ülkemizde, tasarruf oranı bakımından dünyada alt sıralarda yer alıyor. Öte yandan yüksek oranlı sürdürülebilir büyüme için iç tasarruf oranlarının artması gerektiği biliniyor. Tasarruf artışını teşvik etmek için çeşitli ekonomik tedbirler tartışılıyor, bazı uygulamalar devreye sokulmaya çalışılıyor.

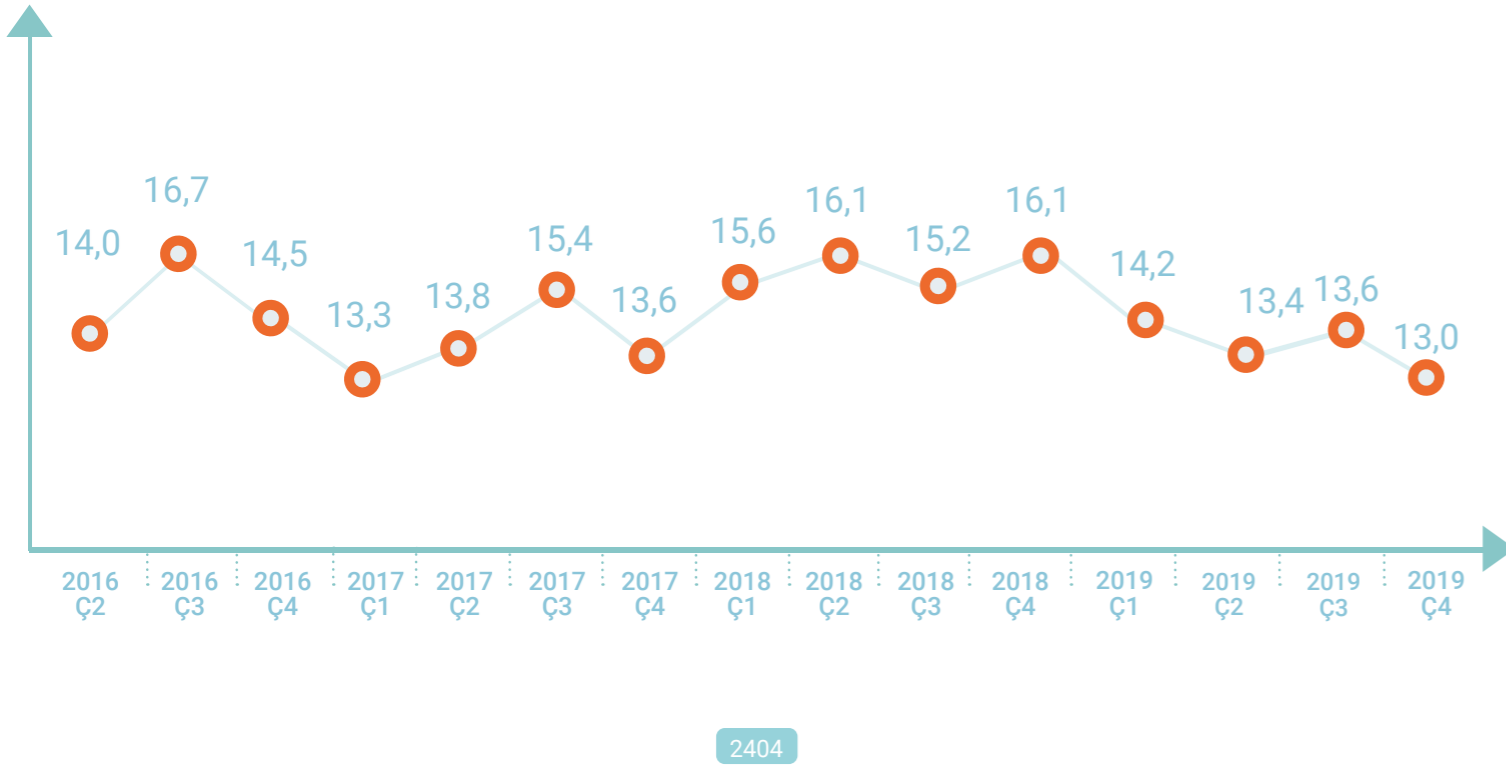
Bu süreçte tasarruflarla ilgili veri ihtiyacı da artıyor. TÜİK'in özellikle son yıllarda ekonomik konularla ilgili istatistik üretiminde ciddi gelişmeler sağladığı açık. Bununla birlikte tasarruf eğilimleri ve tasarruf düzeyi hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunu söylemek zor.

T.C. Merkez Bankası ve BDDK tarafından yayınlanan bankacılık sistemi içindeki tasarruflara ilişkin veriler önemli bir boşluğu doldurmakla birlikte, ülkemizdeki 'ortalama birey'in geliri ve tasarrufları arasındaki ilişkiyi bir trend olarak izlemek, bu konudaki araştırmacılara ve politika yapıcılara katkı sağlayacaktır.

İşte bu araştırmayla, ülkemizdeki 'ortalama birey'in tasarruf yapıp yapmadığı, tasarruf yapma veya yapmama nedenleri, en çok kullanılan tasarruf araçları, bireysel gelirler, aylık tasarruf oranı ve nakte dönüştürülebilir tasarruf miktarı 3'er aylık bazlarda düzenli olarak incelenmektedir. Amaç, ülkemizde tasarruflarla ilgili bilgi ihtiyacına katkı sunmaktır.

2.1. Tasarruf Sahipliği Oranı

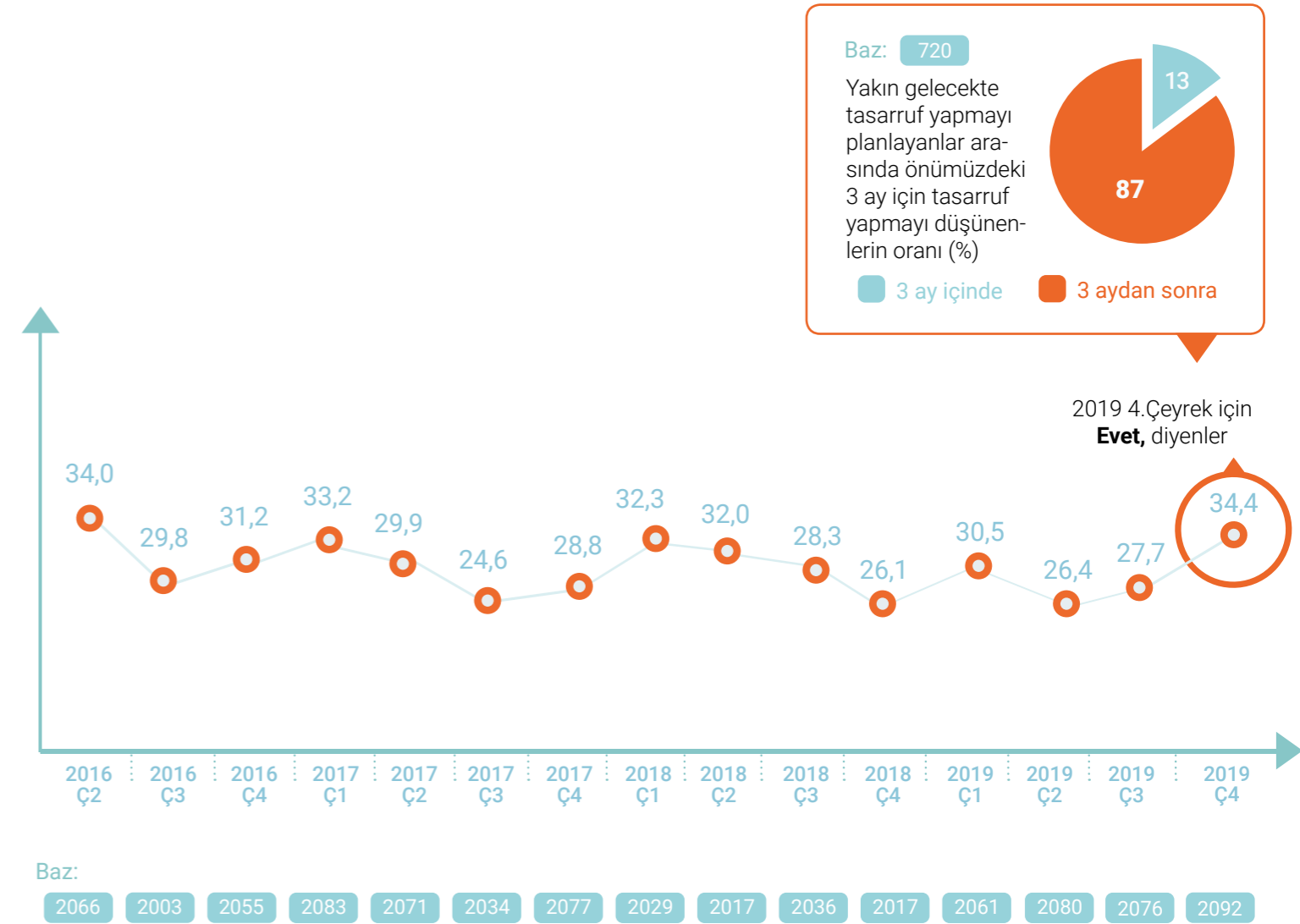
Tasarruf Sahiplerinin Oranı (%)

- 2019 başından itibaren düşüşte olan tasarruf sahipliği, üçüncü çeyrekte 0.2 puanlık bir artış eğilimi göstererek %13.6'ya gelmiş, ancak dördüncü çeyrekte 0.6 puan gerileyerek %13'e gerilemiştir.

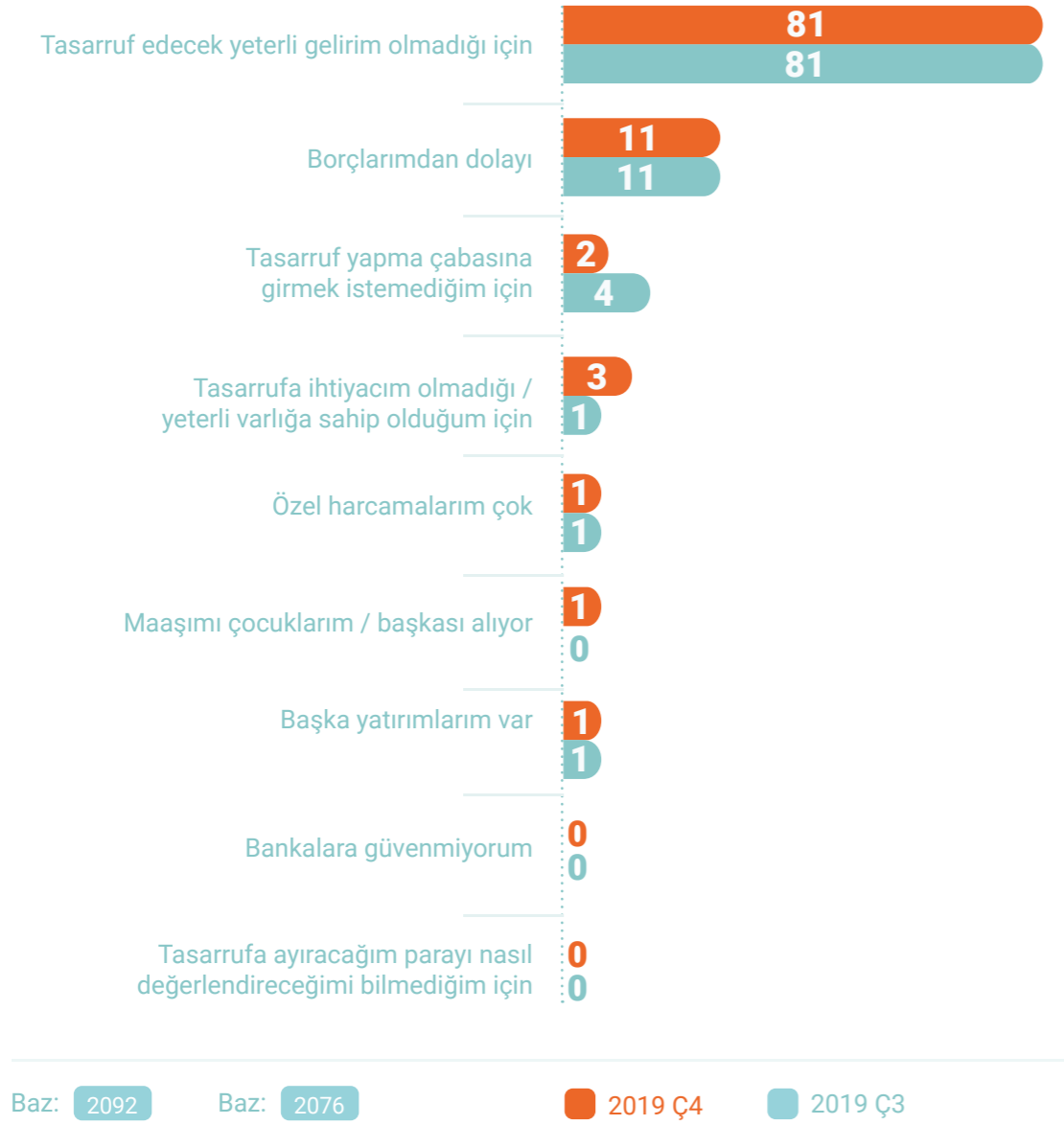
YAKIN GELECEKTE TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLAR

Tasarrufu Olmayanlar için Yakın Gelecekte Tasarruf Yapmayı Planlayanlar (%)

- Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı 2019'un 4. çeyreğinde dramatik bir yükseliş göstererek %27,7'den %34,4'e yükselmiştir (%26,4 vs. %27,7).
- Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların arasında «3 ay içerisinde» tasarruf edeceğini belirtenlerin oranı ise bir önceki çeyrekle benzer seviyede sayılabilir (%14 vs %13).

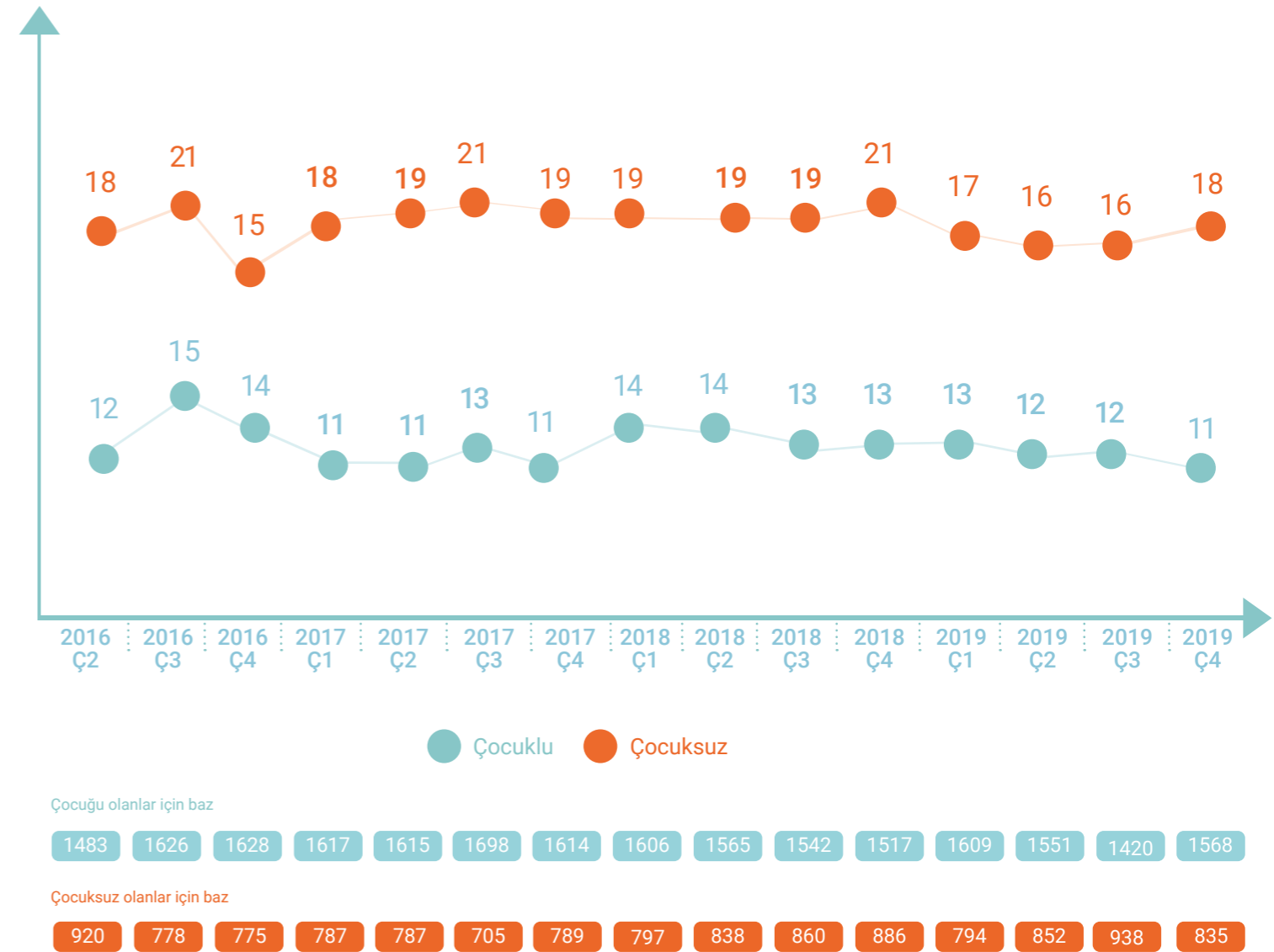
TASARRUFU OLMAYANLARIN TASARRUF EDEMEME GEREKÇELERİ

2019'un son çeyreğinde tasarrufu olmayanların, majör tasarruf edememe gerekçelerinde bir değişim yaşanmamış; ancak "tasarrufa ihtiyacı olmadığı / yeterli varlığa sahip olduğu" gerekçesi 2 puan yükselerek %3'e, "maaşımı çocuklarım / başkası alıyor" bir puan artışla %1'e yükselmiştir. Öte yandan "tasarruf yapma çabasına girmek istemediğim için" 2 puan düşerek %2'ye gerilemiştir.

ÇOCUKLU VE ÇOCUKSUZ BİREYLERDEKİ TASARRUF SAHİPLİĞİ

Tasarruf Sahiplerinin Oranı (%)

2019'un son çeyreğinde, çocuklu ve çocuksuz bireylerin tasarruf sahipliği oranlarında bir yol ayrımı gözlenmektedir. Çocuksuz bireylerde tasarruf etme durumu ivme yapmış, 2 puan kazanarak %18'e yükselmiştir. Öte yandan, çocuklu bireylerde tasarruf sahibi olanların oranı %12'den %11'e düşmüştür. Diğer bir deyişle, çocuksuz ve çocuklu bireylerin tasarruf sahipliği arasında 3. çeyrekte 4 puanlık bir aralık bulunurken, bu fark son çeyrekte 7 puana çıkarak 2017 yılına benzer bir portre ortaya koymuştur.

YAKIN GELECEKTE TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLAR / ÇOCUKLU & ÇOCUKSUZ

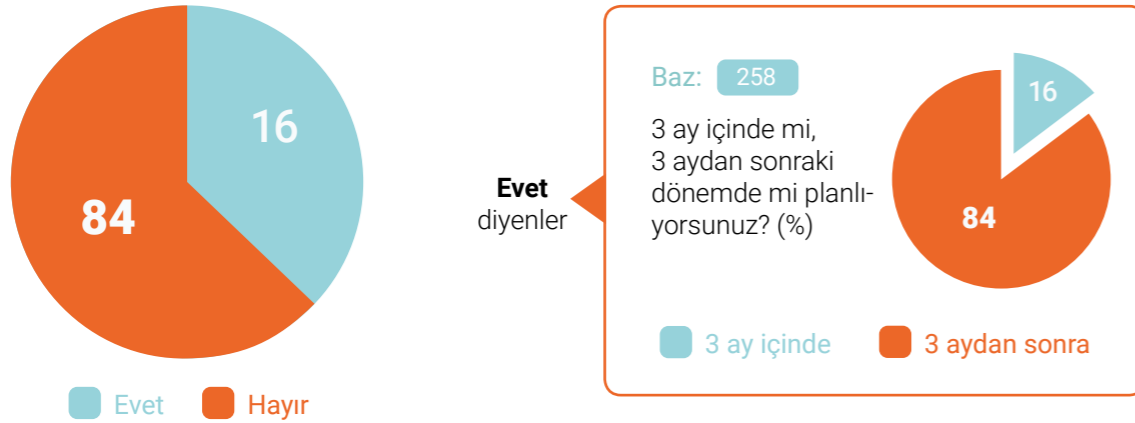
Tasarrufu Olmayanlar (Çocuğu olanlar)

Baz: 1402 Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

Tasarrufu Olmayanlar (Çocuğu olmayanlar)

Baz: 689 Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

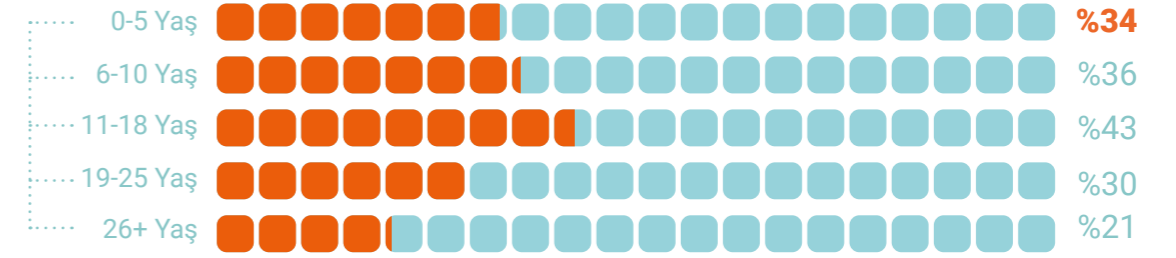

• Öte yandan, tasarrufu olmayan çocuklu bireylerin yakın gelecekte tasarruf yapma niyetinde +11 puanlık önemli bir artış mevcut (%22 vs. %33). Tasarrufu olmayan çocuksuz bireylerin de tasarruf yapma niyetlerinde 1 puan artış söz konusu (%36 vs %37).

• Öte yandan, çocuklu bireylerden tasarruf etmeyi planlayanlar arasında önümüzdeki 3 ay içinde tasarruf etmeyi planlayanların oranı geçen döneme göre 8 puan düşüş gerçekleşti (%19 vs %11). Bu durumun aksine, çocuksuz ve tasarrufu olmayan, ancak planlayan bireyler arasında gelecek 3 ay içinde tasarruf planlayanların oranında ise bir önceki döneme göre 6 puan artış gerçekleşti (%10 vs %16). Yukarıdaki portre, her iki kesimin de geleceğe dair bir umudu olduğunu işaret ediyor, ancak çocuksuz bireylerin yakın vadede tasarruf yapabilme ihtimali daha yüksek denebilir.

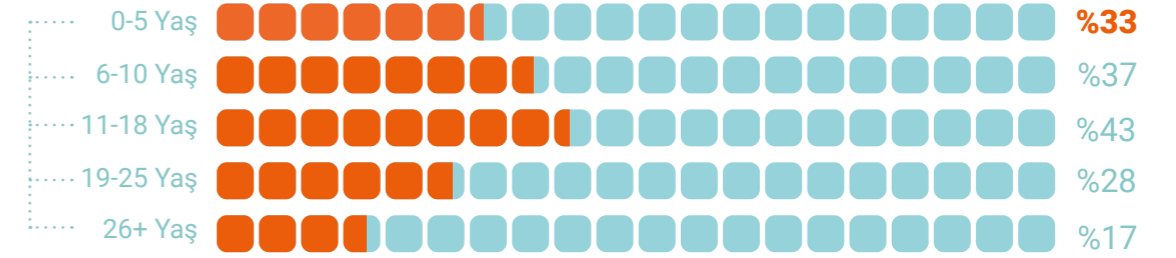
ÇOCUKLU BİREYLERDE ÇOCUK YAŞLARI

Toplam Çocuklular

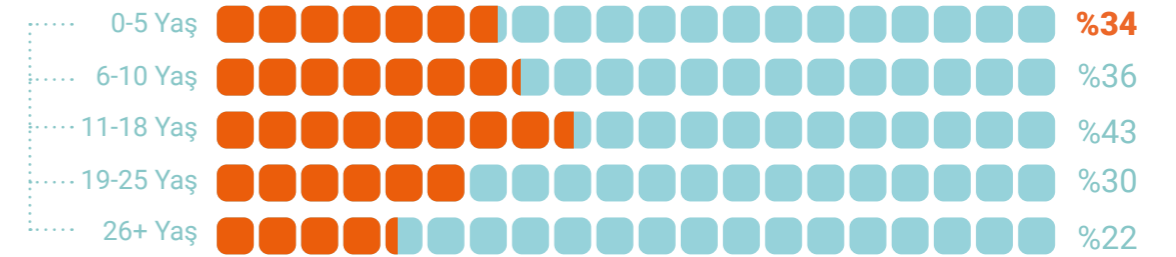
Baz: 1538

Tasarruf Sahibi Çocuklular

Baz: 166

Tasarruf Sahibi Olmayan Çocuklular

Baz: 1403

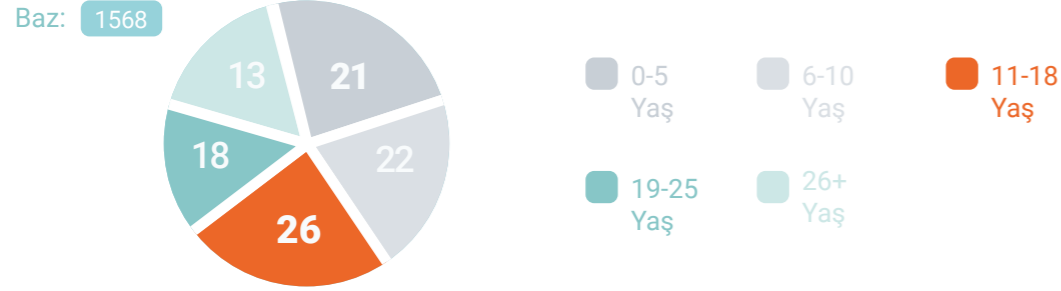
• Toplam çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımında geçen çeyrekte 6-10 yaş grubu çocukların oranında 7 puan artış gerçekleşmiş ve %38'e ulaşmıştı, ancak son çeyrekte bu oran 2 puan gerileyerek %36'ya düştü.

• Tasarruf sahibi olan çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımında ise 0-5 yaş çocukların oranı %29'dan %33'e, 11-18 yaş grubu %38'den %43'e çıktı. Ancak, 19-25 yaş %32'den %28'e düştü.

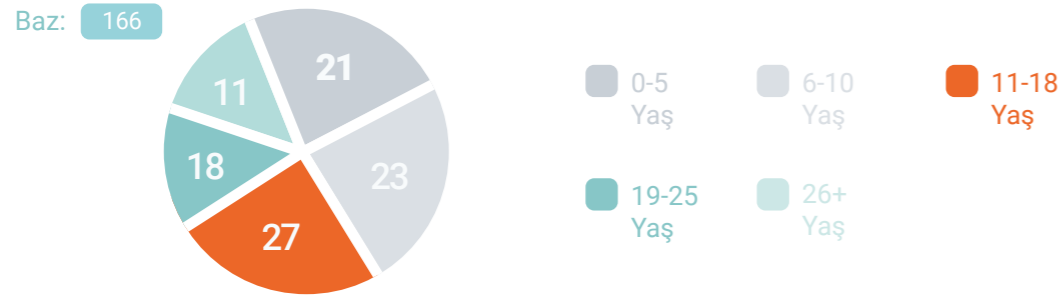
• Tasarrufu olmayan çocuklu bireylerin çocuklarının yaş gruplarında düşüş gözlenenler 6-10 yaş grubunda (%38 vs %36), 0-5 yaş grubunda (%35 vs %34) iken; yükseliş gözlenenler 11-18 yaş grubunda (%42 vs %43) ve 26 yaş üstü grubundadır (%19 vs %22).

ÇOCUKLARIN YAŞ DAĞILIMI

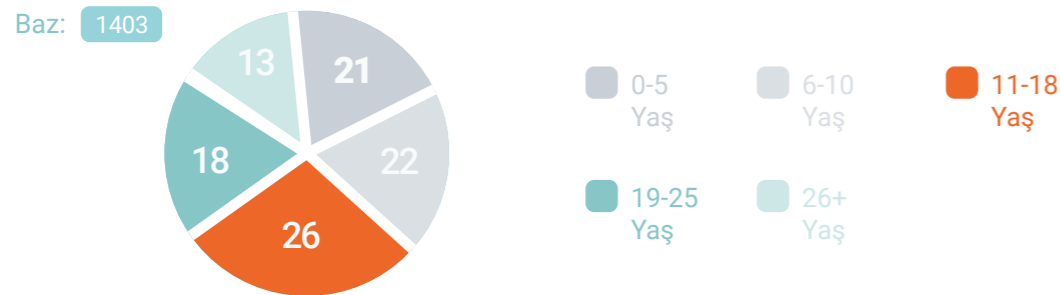
Toplam çocuklu bireylerin çocuklarının yaş dağılımı

Tasarruf sahibi çocuklu bireylerde çocukların yaş dağılımı

Tasarruf sahibi olmayan çocuklu bireylerde çocukların yaş dağılımı

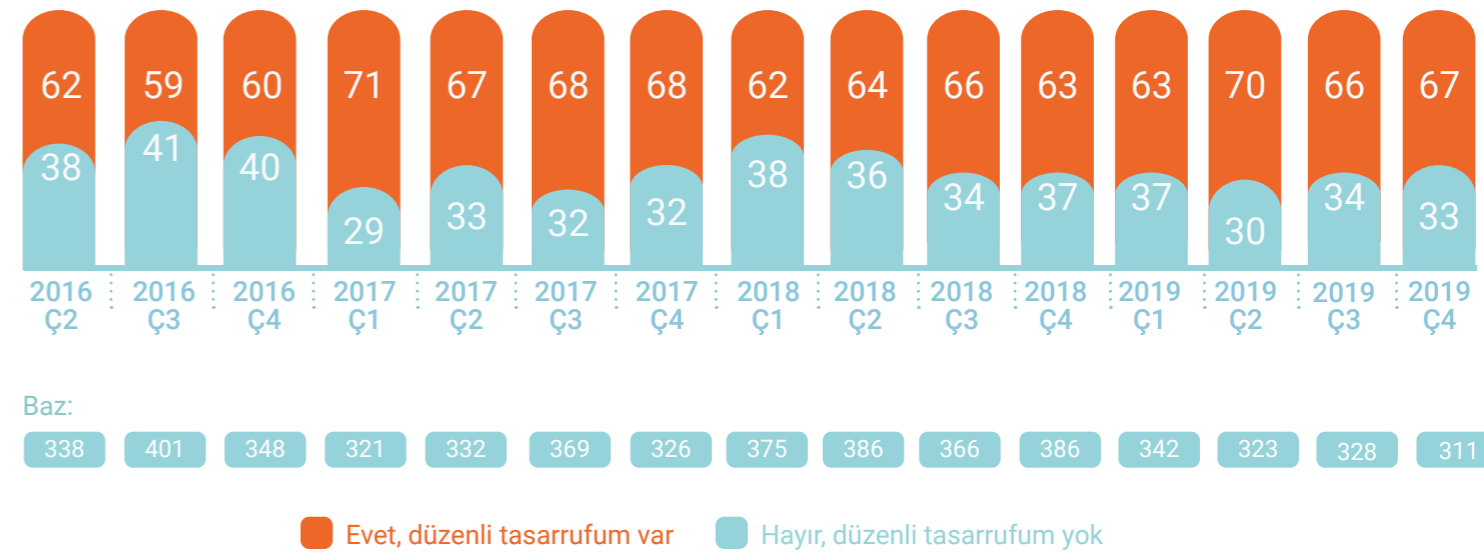
- Toplam çocuklu bireylerin çocuk yaş dağılımında önceki döneme kıyasla major bir değişim görülmektedir. En büyük değişim, 26+ yaş grubundadır (%11 vs %13).
- Tasarruf sahibi olan çocuklu bireylerde neredeyse tüm çocuk yaş gruplarının dağılımında birkaç puanlık farklılaşma söz konusu: 0-5 yaş (%19 vs %21), 6-10 yaş (%25 vs %23), 11-18 yaş (%25 vs %27), 19-25 yaş (%20 vs %18).
- Tasarruf sahibi olmayan çocuklu bireylerin çocuk yaş dağılımında da minimal farklılaşmalar mevcut: 0-5 yaş (%22 vs %21), 6-10 yaş (%23 vs %22), 26+ yaş (%11 vs %13).

TASARRUF YAPMAK ASLINDA BİR ALIŞKANLIK

Baz: 2404 ● Genel tasarruf sahipliği (%)

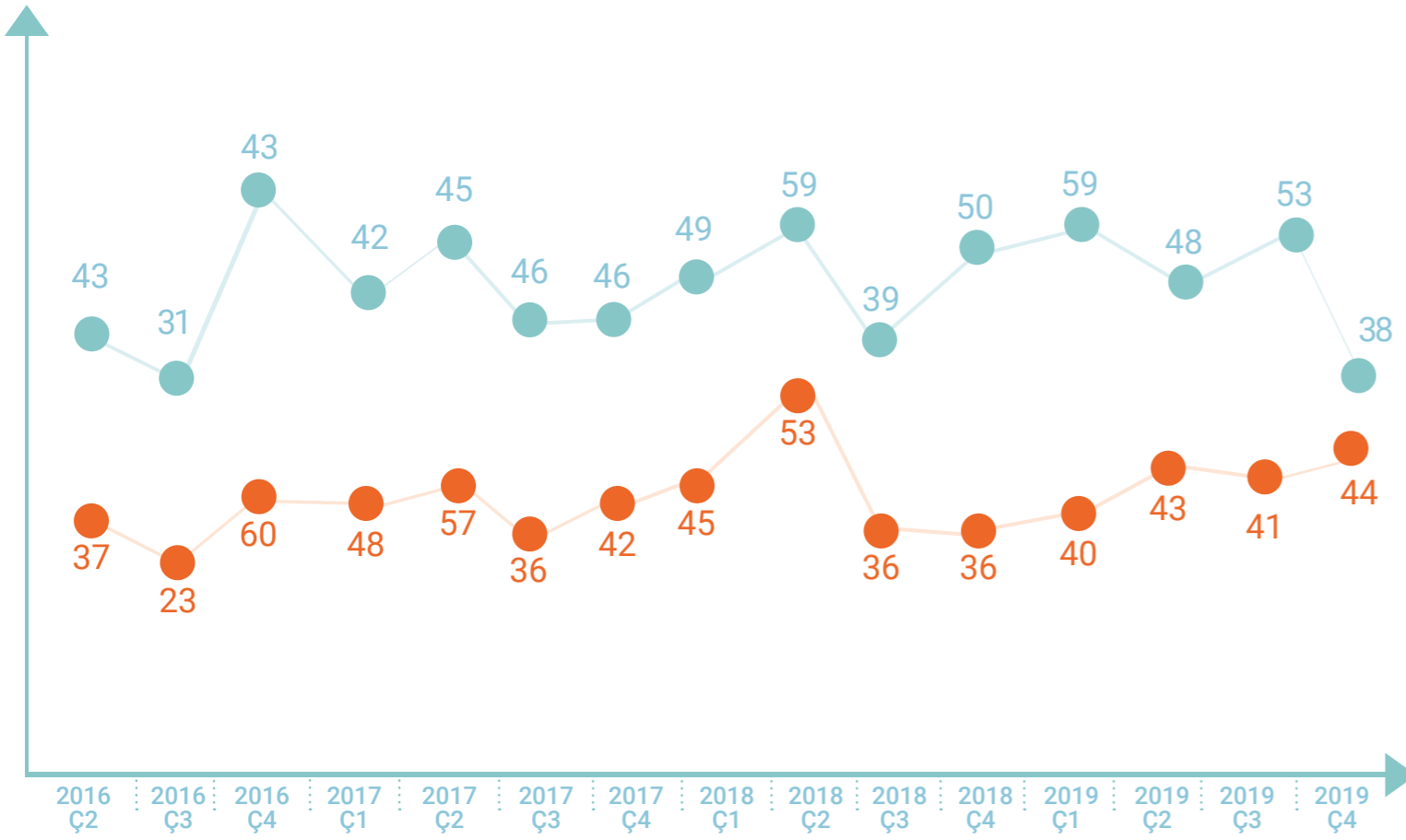
Düzenli tasarruf yapma oranı (tasarruf sahipleri içinde)

Baz: 338, 401, 348, 321, 332, 369, 326, 375, 386, 366, 386, 342, 323, 328, 311

● Evet, düzenli tasarrufum var ● Hayır, düzenli tasarrufum yok

Düzenli Tasarruf Yapmayanlar için 3 ay içinde veya daha sonra tasarruf yapma eğilimi (%)

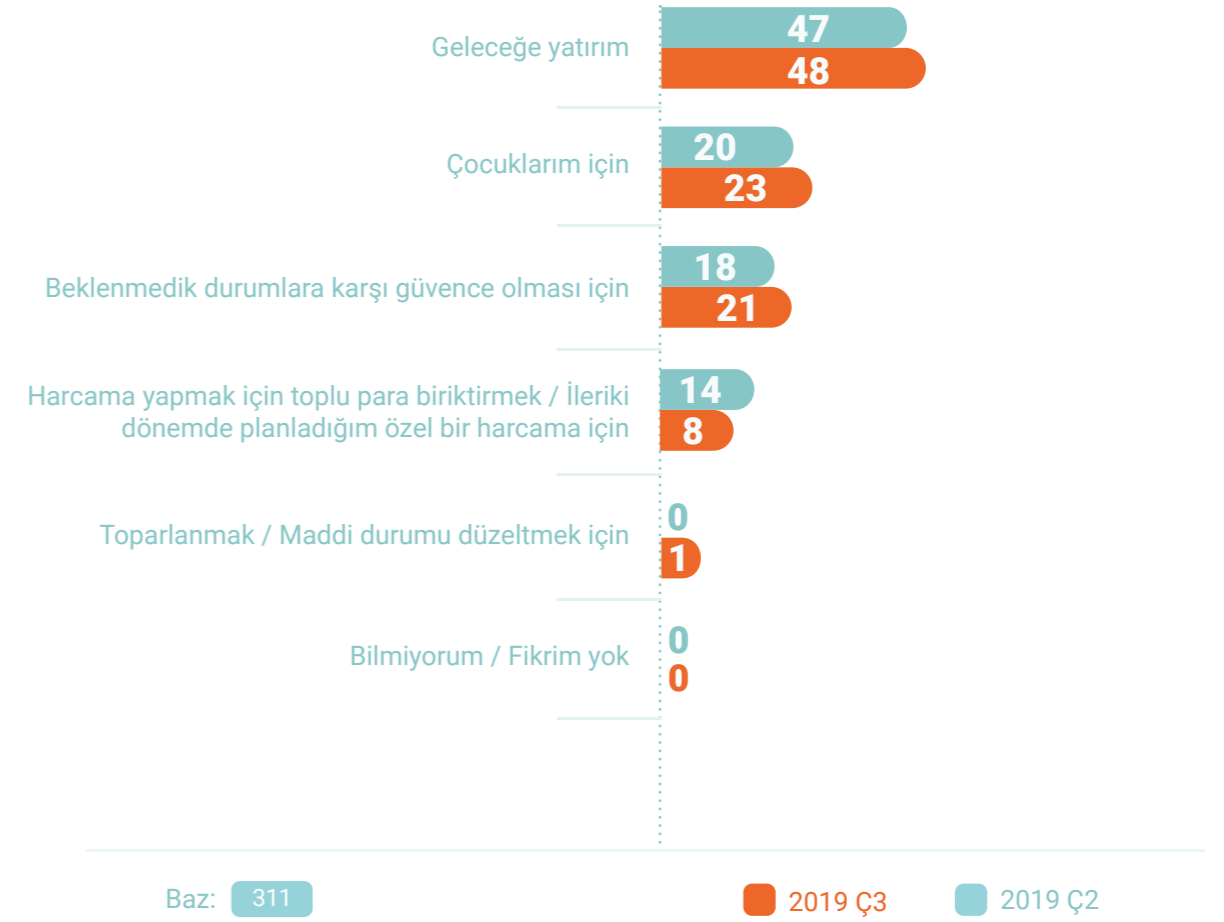
Baz:

- Son 3 ay içinde tasarruf yapma oranı (%)
- Gelecek 3 ay içinde tasarruf yapacak olma eğilimi (%)

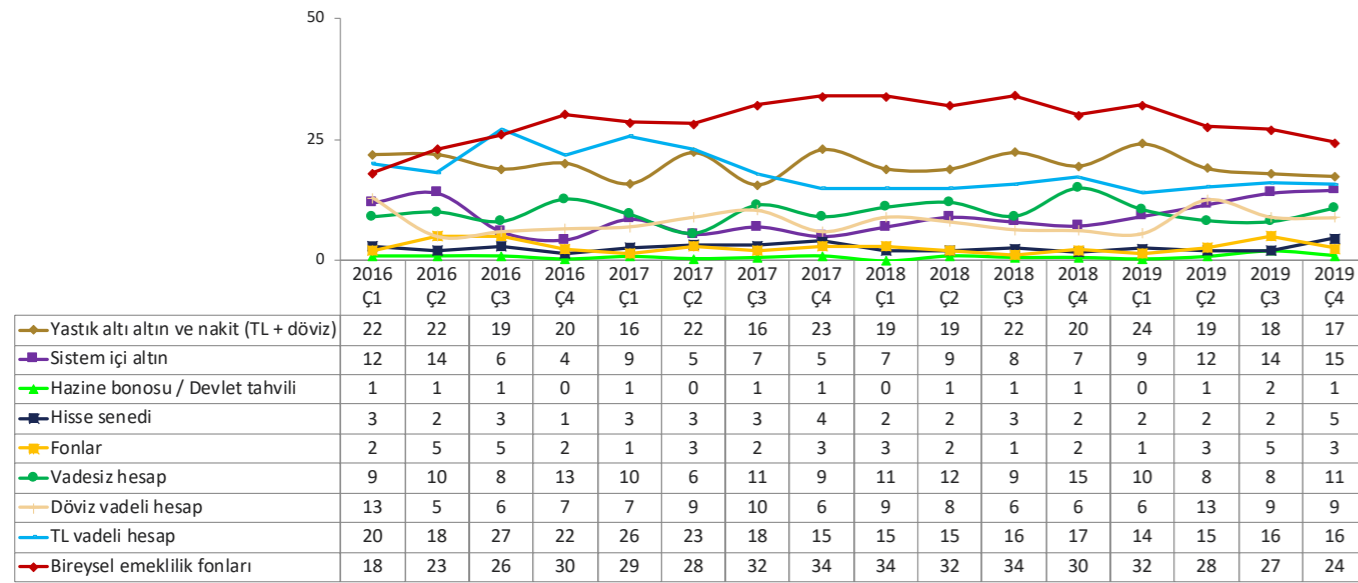
- 2019 yılı son çeyreğinde düzenli tasarruf yapanların oranı yalnızca 1 puan artarak %67'ye yükselmiştir.
- Düzenli tasarruf yapmayanlar arasında; son 3 ay içinde tasarruf yapmış olanların oranında 3 puanlık artış gözlenirken (%41 vs %44), gelecek 3 ay içerisinde tasarruf yapmayı planlayanların oranında dramatik bir düşüş oluşmuştur (%53 vs. %38).

TASARRUFU OLANLARIN TASARRUF YAPMA GEREKÇELERİ

- 2019'un son çeyreğinde tasarruf yapma gerekçelerinin sıralamasında bir değişim olmasa da, oranlarında bir profil değişimi söz konusu. "Harcama yapmak için toplu para biriktirmek / ileriki dönemde planladığım özel bir harcama için" gerekçesi %8'den %14'e yükselirken; "çocuklarım için" %23'ten %20'ye, "beklenmedik durumlara karşı güvence olması için" %21'den %18'e düşmüştür.

2.2. Tasarruf Araçları Tercihi

Not: 'Bu soru çoklu cevap' olduğu için bu kalemlerin toplamları %100'ü geçmektedir. Karşılaştırmalı analiz için hepsi toplam %100 olacak şekilde yeniden ağırlıklandırılmıştır.

● Son çeyrekte "bireysel emeklilik fonları" (%27 vs. %24) ve "yastık altı altın ve nakit" (%18 vs. %17) enstrümanlarının tercihindeki düşüş devam ederken, "sistem içi altın" (%14 vs %15), "vadesiz hesap" (%8 vs %11) ve "hisse senedi" (%2 vs %5) eğiliminde artış ortaya çıkmıştır. "Fonlar"da da 2 puan düşüş gerçekleşmiştir (%5 vs %3).

BU DÖNEM ALTIN SEVİYELERİ ÖNCEKİ DÖNEMLE BENZER SEVİYELERDE KALMIŞTIR

%	2016 Ç3	2016 Ç4	2017 Ç1	2017 Ç2	2017 Ç3	2017 Ç4	2018 Ç1	2018 Ç2	2018 Ç3	2018 Ç4	2019 Ç1	2019 Ç2	2019 Ç3	2019 Ç4
Sistem dışı ve sistem içi altın + sistem dışı nakit (TL veya döviz)	25	24	25	27	23	28	26	29	30	27	33	31	31	32
Altın veya diğer değerli taş ve metal(sistem dışı)	6	8	10	14	5	13	10	11	13	12	12	9	10	8
Altın veya diğer değerli taş ve metal hesabı (sistem içi)	6	4	9	5	7	5	7	9	8	7	9	12	14	15
Yastık altı döviz veya TL (nakit)	13	12	6	8	11	10	9	8	10	8	12	10	7	9

● Yılın son çeyreğinde "yastık altı döviz veya TL" 2 puan (%7 vs %9), «sistem içi altın» ise 1 puan (%14 vs %15) artış göstermiştir. Öte yandan, "sistem dışı (yastık altı) altın" ise gerileme göstermiştir (%10 vs %8).

2019 4. ÇEYREK SONUÇLARI

- 2018 yılının son çeyreğinde %16.1 olan tasarruf sahipliği oranı, 2019 son çeyrekte %13'e düşmüştür. Enflasyon sebebiyle artan tüketim harcamalarının, tasarruf yapma tutumu üzerinde olumsuz etkisi olduğu söylenebilir. Nitekim, tasarruf yapamayanların %81'i "tasarruf edecek gelirin olmadığı" belirtmiştir. Bunun da alt gerekçelerinin başını %86 ile "temel giderlerden kaynaklı gelir yetersizliği" oluşturmaktadır.
- Tasarruf sahiplerinin yaş dağılımı incelendiğinde en büyük değişim 18-24 yaş grubunda gözlenmektedir. İkinci çeyrekte %14 olan payı, üçüncü çeyrekte %17'ye, son çeyrekte ise %19'a yükselmiştir. Bu yaş grubunda tasarruf tutumunun gelişmesini tetikleyen etkenler ayrı bir çalışma ile incelenebilir. Öte yandan, 25-34 yaş grubunda da tasarruf sahipliği oranındaki dalgalanmalar dikkat çekicidir (Ç1 %28; Ç2 %30; Ç3 %25; Ç4 %25).
- Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı, yılın son çeyreğinde dramatik bir yükseliş göstermiştir: üçüncü çeyrekte %27,7 olan bu oran, son çeyrekte %34,4'e ulaşmıştır. Öte yandan «gelecek 3 ay içerisinde» tasarruf yapacağını belirtenlerin oranı %13 ile önceki döneme benzer seviyededir. Bu durum bize, insanların tasarruf yapma konusunda çok istekli olduğunu, ama bunun çok yakın gelecek için elverişli olmadığını işaret etmektedir.
- « 2019'un son çeyreğinde, çocuksuz ve çocuklu bireylerin tasarruf sahipliği oranlarında fark daha da artmıştır (4 puan vs 7 puan). Şöyle ki, çocuksuz bireylerde tasarruf etme durumu yükselirken (%16 vs %18), çocuklu bireylerde tasarruf sahipliği oranı düşüş seyrini devam ettirmektedir (%12 vs %11). Farkın açılması durumu, 2017 yılına benzer bir portre ortaya ortaya koymaktadır.
- «Tasarruf sahibi olanlar içerisinde düzenli tasarruf yapanların oranında yıl boyunca gözlenen dalgalanma son çeyrekte nispeten durulmuş, sadece 1 puan artış tespit edilmiştir (%66 vs %67). Öte yandan, düzenli tasarruf yapmayanlar arasında son 3 ay içinde tasarruf yapanların oranında 3 puanlık artış gözlenirken (%41 vs %44), gelecek 3 ay içerisinde tasarruf yapmayı planlayanların oranındaysa dramatik bir düşüş oluşmuştur (%53 vs. %38).
- Tasarruf yapma gerekçeleri arasında «geleceğe yatırım» unsuru, ilk sıradaki yerini benzer oranda korumaktadır (%48 vs %47). «Çocuklarım için» unsurunda gerileme eğilimini devam ederken (Ç2 %25; Ç3 %23; Ç4 %20), «harcama yapmak için toplu para biriktirmek / ileriki dönemde planladığım özel bir harcama için» gerekçesi atak yapmıştır (%8 vs %14).
- "Geleceğe yatırım" gerekçesinin alt gerekçeleri içerisinde dikkat çekici bir değişim söz konusudur: "kimseye muhtaç olmamak için" unsurunun toplam değerinde 16 puanlık bir artış gerçekleşmiştir (%49 vs %65). "Kariyerimi geliştirmek için" unsuru da 5 puan yükselmiştir (%8 vs %13). Öte yandan "ev alacağım/aldım" unsurunda 4 puanlık gerileme söz konusu (%24 vs %18). Geleceği yatırımın alt gerekçelerinde sözü edilen değişim, 18-24 yaş grubunun tasarruf sahipliği payının yükselmesiyle oluşmuş olabilir.

- "Beklenmedik durumlara karşı" gerekçesinin alt unsurlarında da önemli farklılıklar gözlenmektedir: "ani sağlık sorunları" (%23 vs %38) ve "zor zamanlar için" (%24 vs %37) gerekçeleri büyük bir yükseliş gösterip parite seviyeye ulaşırken, "aniden çıkabilecek ufak ihtiyaçlar" 22 puan gerileyerek son çeyrekte dördüncü sıraya düşmüştür (%40 vs %18). Bu manzara, insanların geleceğe yönelik kritik endişelerinin olduğunu düşündürmektedir. Tasarruf araçları içerisinde ilk sırasını koruyan «bireysel emeklilik fonları» (%28 vs. %27) ve «yastık altı nakit ve altın» (%19 vs. %18) hafif düşüş gösterirken, "sistem içi altın" (%12 vs %14) ve "fon" (%3 vs %5) enstrümanlarının tercih eğiliminde artış sürmektedir.
- "Çocukları için tasarruf yapanların" alt gerekçeleri arasında, «çocuklarının eğitim masrafları için» unsuru çok büyük bir ivme kazanarak son çeyrekte ilk sıraya yükselmiştir (%37 vs %64). Diğer tüm unsurların toplam değerlerinde düşüş gözlenirken, yalnızca «çocuklarımla geleceğine yatırım» için diyenlerin oranında nispi bir artış gerçekleşmiştir (%52 vs %56).
- Tasarruf araçları içerisinde son çeyrekte de «bireysel emeklilik fonları» (%27 vs. %24) ve «yastık altı nakit ve altın» (%18 vs. %17) tercihi düşüş eğilimini sürdürürken, "sistem içi altın" (%12 vs %14) ve "fon" (%3 vs %5) enstrümanlarının tercih eğiliminde yükseliş devam etmektedir.
- Tasarrufu olmayan bireyler arasında daha önce tasarruf yapmayı denemiş olanların oranı, son çeyrekte 6 puan artmıştır (%46 vs. %52). Önceden tasarruf yapan, ancak şu an yapamayan bireylerin %66'sı 'şu an istese de tasarruf yapamacağımı' dile getirmektedir.
- Genel olarak tasarrufu olmayan bireylerin, şayet tasarrufu olsaydı tercih edecekleri araçların başını, daha da yükselerek "yastık altı nakit ve altın" (%30 vs %32) çekmektedir. "Sistem içi altın" tercihinde ise gerileme gözlenmektedir (%28 vs %26).

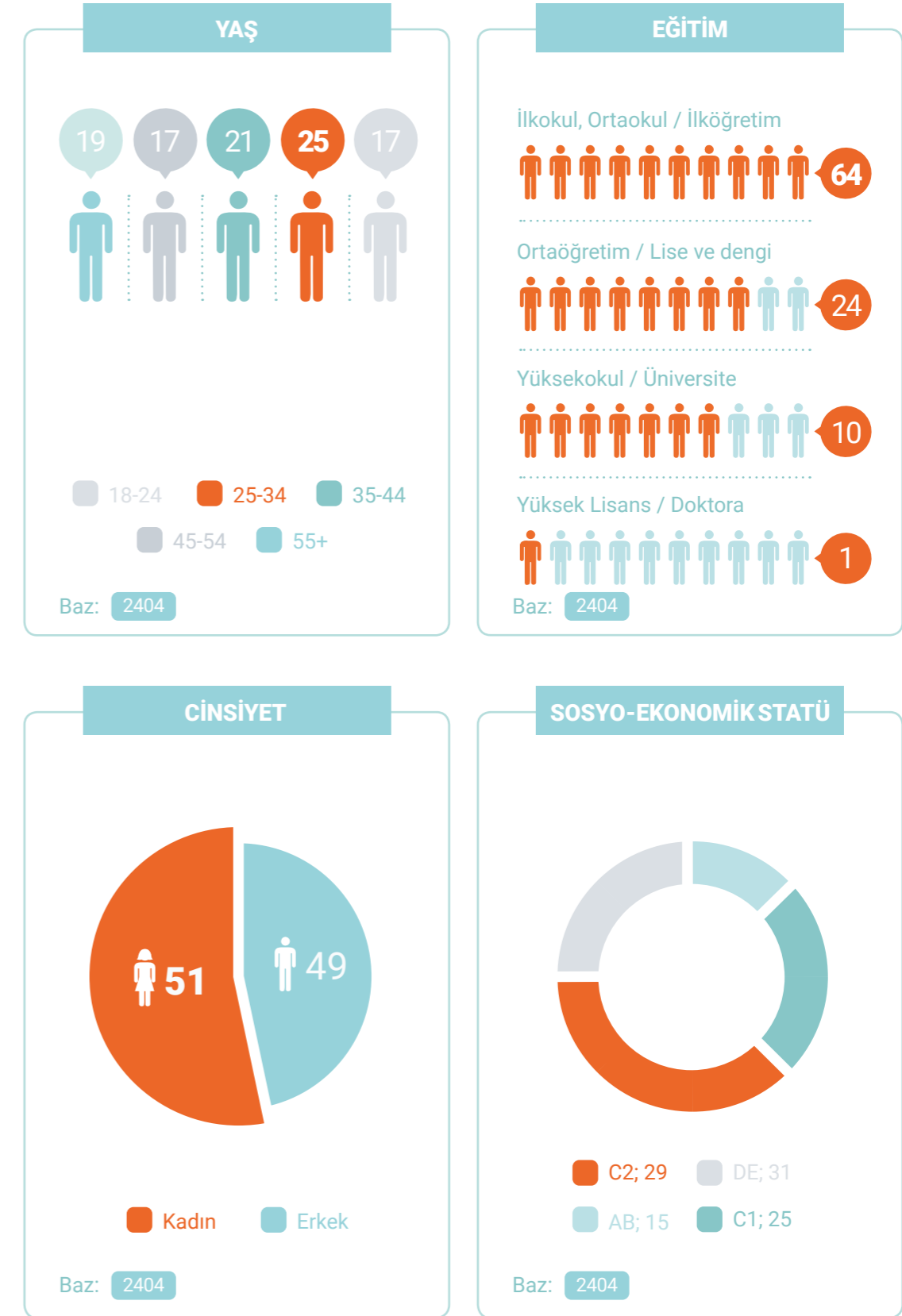
AMAÇ VE YÖNTEM

Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nın amacı Türkiye'de kentsel yerleşim yerlerinde 18 yaş ve üzerindeki bireylerin tasarruf eğilimlerini izlemektir.

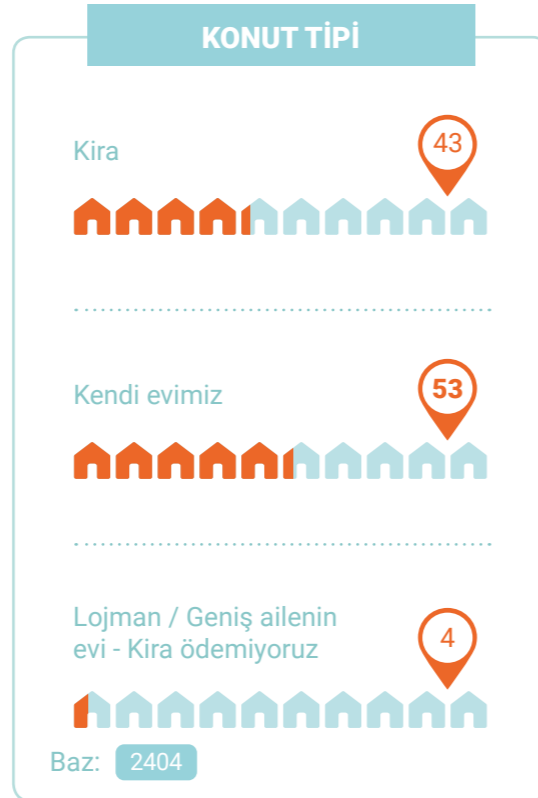
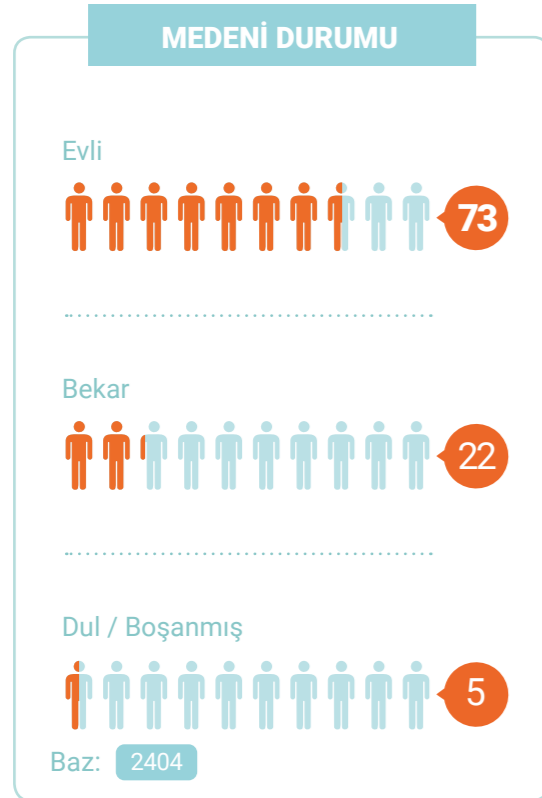
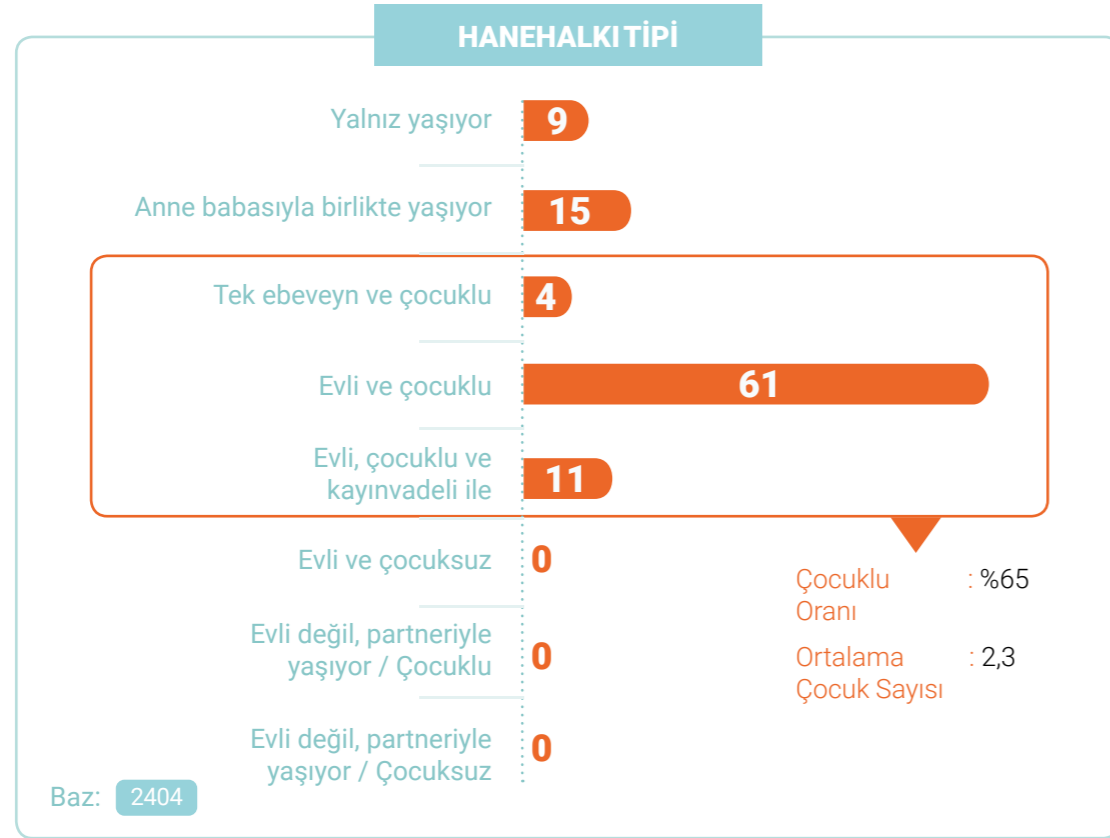
Bu araştırma çerçevesinde;

- NUTS2 bölgelerinde seçilen 26 ilde her ay tesadüfi olarak seçilen 800 kişi ile görüşülüyor. 3 aylık (çeyrek) bazda görüşme sayısı 2400 olarak gerçekleşiyor ve raporlanıyor.
- Bilgisayar destekli telefon görüşmesi yöntemi (CATI) kullanılıyor.
- Yaş, cinsiyet, çalışma durumu ve meslek kontrol kotası olarak uygulanıyor.

DEMOGRAFİK BİLGİLER (%) - 2019 3. ÇEYREK

DEMOGRAFİK BİLGİLER (%) - 2019 3. ÇEYREK

TANIM

Tasarruf, sözlük anlamı itibariyle "sarf edilmeyen" anlamına gelmektedir.

Bu araştırma kapsamındaki TASARRUF ise şu kalemleri içermektedir:

- Bankalarda duran TL veya döviz cinsinden vadeli hesaplar
- Bankalarda ve/veya aracı kurumlarda duran hisse senedi, hazine bonosu, devlet tahvili gibi menkul değerlerin parasal tutarı
- Bankalarda duran yatırım hesapları ve katılım fonları
- Bireysel emeklilik fonları
- Bankalarda vadesiz hesapta / likit fonda TL veya döviz cinsinden duran miktarın o ay içinde harcanmayan/harcanmayacak bölümü
- Cüzdan, kasa, yastık altında duran paranın (döviz, altın dahil) o ay içinde harcanmayan/harcanmayacak bölümü

Araştırmaya katılanlara, bu tanıma uygun olarak tasarrufları olup olmadığı soruluyor.

4. İletişim Bilgileri

info@tasarrufegilimleri.com

ING Türkiye girişimi ile hayata geçirilen “Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması”, Bilkent Üniversitesi gözetiminde yürütülmekte, saha araştırması IPSOS tarafından yapılmaktadır.

ÖNEMLİ AÇIKLAMA:

“Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.”

Bilkent University

2019
4. ÇEYREK RAPORU